

Крім того, будь-яка посадова особа та/або установа повинна обов'язково повідомляти про випадки насильства в правоохоронні органи, соціальні служби), що зобов'язані невідкладно вжити всіх необхідних заходів щодо захисту потерпілої особи. Щодо дітей, які є або можуть стати жертвами домашнього насильства, то вони повинні бути негайно вилучені з такого середовища з притягненням батьків або осіб, що їх заміщують, до відповідальності. Передбачити більш серйозну відповідальність посадових осіб всіх ланок за неналежне виконання службових обов'язків щодо профілактики та протидії домашньому насильству.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

2. Концепція державної соціальної програми запобігання і протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України №728-р від 10.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80>

3. Хома Н. Р. Діяльність дільничного офіцера поліції з попередження насильства у сім'ї. Психологічні конструкти позиціонування поліції серед населення: матеріали «круглого столу» від 24 листопада 2016 р. / за заг. ред. Гуменюк Л. Й., Козирєва М. П. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016, С. 111-117.

ПОЛІЦІЯ У ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ПОСТРАЖДАЛОЇ ОСОБИ

Олег СОЛОНЕНКО, професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Проблема запобігання та протидії домашньому насильству з одного боку торкається заборони зазнавати втручання в особисте (приватне) і сімейне життя та гарантією недоторканості житла.

В питанні гарантій приватного та сімейного життя, не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ст. 32 Конституції України) [1], що вказує на конфіденційність інформації про осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Щодо проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку, згідно ст. 30 Конституції України [1], такі дії можливі лише за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з

безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

З означеного вище приводу, а саме гарантій приватного та сімейного життя, Парламентська Асамблея Ради Європи в Резолюції № 1165 зазначила, що право кожної людини на приватність і право на свободу вираження поглядів є основою демократичного суспільства; ці права не є абсолютними і не мають ієрархічного характеру, оскільки мають однакову цінність (пункт 11). Виходячи з цього право на приватність, закріплене у статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, повинне захищати приватне життя особи не лише від втручання влади, а й від подібних дій з боку інших осіб чи інститутів, зокрема засобів масової інформації (пункт 12 Резолюції № 1165). Водночас, Конституційний Суд України зазначає, що інформацією про особисте та сімейне життя особи є будь-які відомості та/або дані про відносини немайнового та майнового характеру, обставини, події, стосунки тощо, пов'язані з особою та членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Така інформація про особу є конфіденційною. Відтак, збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя. Таке втручання допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [2].

З другого боку, кожна людина наділена невід'ємними правами на життя, свободу та особисту недоторканість, повагу до її гідності, на достатній життєвий рівень, на свободу та особисту недоторканність, а заборона катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує її гідність, поводження чи покарання, примусова праця та дискримінація обумовлюють позитивні зобов'язання для держави мати ефективну систему суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії будь-якому насильству, зокрема і домашньому.

Одним з елементів у системі суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому є уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року [3]). До повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема належать: виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них; прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства; взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи, тощо.

При цьому поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи (ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року [3]).

Таким чином, вбачається, що певні приписи ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року [3] є дещо ширшими за положення ст. 30 Конституції України [1], а саме в тому, що законом передбачено можливість для поліцейських проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі не тільки безпосередньої небезпеки для життя, але й для здоров'я постраждалої особи.

У цьому сенсі також слід звернути увагу на положення ст. 8 Конституції України [1], зокрема, про те, що вона має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Відтак нами пропонується провести високоякісну, професійну, фахову перевірку на відповідність означених вище приписів ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року [3], конституційним положенням ст. ст. 8 і 30 Конституції України [1], на предмет виявлення розбіжностей у правовому регулюванні відносин у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

З огляду на потребу усунення розбіжностей у правовому регулюванні відносин у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та забезпечення належного функціонування уповноважених підрозділів органів Національної поліції України Верховна Рада України має невідкладно привести відповідні положення ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 року у відповідність до норм Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv> (дата звернення: 20.11.2020).

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січн. 2012 р. № 2-рп/2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 09. Ст. 332. С. 106.

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Олександр ДОЦЕНКО, професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції

Одним з актуальних питань, які стоять перед державою та суспільством, є подолання будь-яких проявів насильства в сім'ї. Як одна з найбільш розповсюджених форм порушення прав і свобод особи та основний чинник, що зумовлює розлучення сімейної пари, такий вид насильства є серйозною і масштабною проблемою, яка породжує безліч інших соціальних негараздів.

За офіційними даними Міністерства внутрішніх справ України, станом на 1 січня 2020 року на обліку в органах Національної поліції України за домашнє насильство перебувало 86 тис. осіб (з них 85 % – чоловіки; 15 % – жінки), які вчинили домашнє насильство або спонукали до такого насильства інших членів сім'ї. Так, нині майже 65 тис. осіб, схильних до вчинення насильства, взято на облік, зокрема: за фізичне насильство – 29,8 тис. осіб; психологічне – 16,5 тис. осіб; економічне – 1,7 тис. осіб. При цьому, працівниками поліції винесено офіційних попереджень та захисних приписів – 4,8 тис [1; 2]. Такі статистичні дані свідчать про те, що після ухвалення Верховною Радою України Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [3], кількість звернень громадян до поліції, у зв'язку з вчиненням домашнього насильства, збільшилася на 10 %.

Нині проблема сімейного насильства тільки починає усвідомлюватися та осмислюватися і стає об'єктом громадської і державної політики. Виділення насильства в родині в глобальну соціальну проблему – тільки перший крок, спрямований на її розв'язання. На цьому шляху виникає чимало перешкод: відсутність вичерпної інформації про ступінь поширення і причини застосування сили в сім'ї, відсутність чітких визначень та теоретичної бази, недосконалість законодавства в частині відповідальності за протиправні діяння тощо. Разом з тим, через побоювання або небажання жертв привселюдно заявити про такі факти, прояви сімейного насильства мають латентний характер, що не може не позначитись негативно на стані подолання цього феномену. Насильство в родині руйнує фундамент безпеки як самої сім'ї, так і суспільства. Саме проблема насильства в сім'ї тісно пов'язана із такими явищами, як зростання кількості розлучень, бездоглядність та безпритульність дітей, формування насильницького менталітету нації, жебракування, втрати загальнолюдських цінностей любові